

דף מידע מספר 1 בנושאים כלכליים - חברתיים :

השלכות הגרוש של עובדים זרים מישראל

רקע

קיימים כרבע מליון עובדים ומחציתם עובדים השוהים ללא היתר וללא רשיון עבודה.

הגירת עובדים מארצות מתפתחות למדינות מפותחות הינה תופעה כלל עולמית. בישראל - המחסור המתמשך בעובדים פשוטים (שהתחזק עקב ההגבלות הביטחוניות), התפוקות הגבוהות של הזרים ונכונותם לעסוק בעבודות פשוטות וקשות, מעודדים העסקת שכירים ממדינות זרות.

הזרים מועסקים בשלשה ענפים עיקריים: בניין, חקלאות וענפי שירותים. צפויה התרחבות העסקתם גם בענפים אחרים (תעשייה, מוסכים ומסעדות).

הניסיון שנצבר בעולם לגבי הטיפול בעובדים ללא היתר

מדינות אירופה וארה"ב נמנעות משמוש באמצעי גרוש, בגלל רגישות בינלאומית וחשש מביקורת פנימית, ובשל קשיים מעשיים בביצוע גרוש המוני. הגרוש מתבצע רק בנסיבות חריגות לגבי מקרים בודדים.

ארה"ב: מגרשת זרים כשהם נתפסים בזמן חציית גבול לא חוקית. לגבי זרים השוהים ללא היתר - כל מספר שנים נותנת ארה"ב חנינה ומעמד חוקי למהגרים המקיימים תנאים מסוימים.

גרמניה: נמנעת מגרוש מהגרים לא חוקיים ומבקשי מחסה מדיני (פליטים), ומשתמשת בטכניקות של תמריץ כספי לעובדים, לעידוד החזרה לארצות המוצא או, איזרוח זרים שכבר נמצאים בגרמניה ומקיימים תנאים מסוימים.

שוויץ: כתוצאה מגידול הביקוש לעובדים זרים - מגדילה את מספר ההיתרים ומזרזת את הליכי מתן זכויות תושב.

צוות ההיגוי

מר חיים י. צדוק, יו"ר

ד"ר וינפריד וייט
ח"כ יהודה לנקרי
ח"כ יוסי ביילין

מר חיים הרצוג ז"ל,
יו"ר ראשון

בחסות:

קרן פרידריך אברט

Steering Committee

Mr. Haim J. Zadok,
Chairman

Dr. Winfried Veit
Yehuda Lankry, MK
Yossi Beilin, MK

The Late Mr. Chaim
Herzog, former
Chairman

Sponsor:

Friedrich Ebert
Stiftung

במדינות הגירה בעולם - מרכז הכובד והפיקוח נגד הגירה בלתי חוקית עבר לפיקוח על (ונגד) המעסיקים, לעומת הנהוג בעבר, בו התמקדו באיתור הזרים וגרושם.

השלכות הגרוש בישראל

הוועדה הבין-מישרדית בראשות משרד העבודה והרווחה, המליצה לאחרונה להגביר את פעולות האכיפה והפיקוח ולהגדיל את היקף גרוש העובדים הזרים הלא חוקיים מהארץ.

הוועדה המליצה, כשלב ראשון, להחזיר לארצותיהם כ - 1000 עובדים זרים בחודש. עלות תכנית זו תסתכם בכ - 40 מליון ש"ח. רוב נטל ההוצאה (כ - 30 מליון ש"ח) ייפול על משטרת ישראל והיתר יתחלק בין משרד העבודה והרווחה ומשרד הפנים.

המלצות הוועדה מחייבות התייחסות בשני מישורים :

1. במישור המוסרי - ערכי :
 - הגרוש מהווה פגיעה בעקרון חופש התנועה, באמנות ובהסכמים בינ"ל שישראל מחויבת לגביהן.
 - קיימת רגישות לגרוש מצד רוב האוכלוסייה (על רקע ההיסטוריה הייחודית), ויחס חיובי כלפי העובדים הזרים.

2. במישור המעשי - תפעולי :

- ביקורת מצד הקהילה הבינ"ל ופגיעה בתדמית ישראל.
- עלויות גבוהות של תהליך הגרוש.
- קשיים בביצוע: כניסה לרשות הפרט (לחיפוש זרים), יכולת טכנית מוגבלת לגרוש.

המלצות ודרכי התמודדות

1. ברמת מדיניות: קביעת מכסות ריאליות ביחס לצרכי המשק.
2. ויסות כניסה עפ"י מבחני מיון וסינון (ארץ מוצא, מניעת כניסת בני - משפחה, הגברת הפיקוח על הגבולות). כניסה סלקטיבית מגדילה עזיבה של הזרים.
3. פישוט תהליכי קבלת התרי העסקה (הסרבול כיום מעודד עקיפת החוק).
4. רישום ובקרה של הזרים הנכנסים וייזום מעקב לחידוש חוקי של ההיתרים.
5. הגברת האכיפה והפיקוח על המעסיקים (חוקי עבודה ושכר, תנאי דיור והפעלת קנסות למפרי החוק).
6. תמרוץ יציאת זרים על ידי היוון תשלומים סוציאליים ומימוש חלק מהשכר רק ביציאה מישראל.